

اولین گزارش از مجموعه گزارش‌های ترجمه‌شده مرکز بررسی‌های استراتژیک منتشر می‌شود

جنگ سرد ایران و عربستان

در ژوئیه ۲۰۱۶، «مرکز اقدامات پیش‌گیرانه شورای روابط خارجی»، کارگاهی در مورد افزایش تنش‌های بین ایران و عربستان سعودی برگزار کرد. این کارگاه در مرکز اروپایی «دانشگاه تافتز» در «تالویرز» فرانسه و با حمایت شرکت «کارنگی» نیویورک برگزار شد. دیدگاه‌هایی که در اینجا ارائه می‌شود صرفاً دیدگاه شرکت‌کنندگان در این کارگاه بوده و مواضع این مرکز یا شرکت کارنگی نیویورک را منعکس نمی‌کند. شورای امور خارجه هیچ موضع سازمانی در مورد مسائل سیاستی نمی‌گیرد و هیچ وابستگی با دولت ایالات متحده ندارد. ۴۷

ضرورت ترجمه گزارش‌های راهبردی

نوشتارها به افکار جهت و افکار به جهان شکل می‌دهند. جهان امروز نیز دربرگیرنده هزاران اندیشکده، مؤسسه مطالعات راهبردی و اتاق‌های فکری است که کارشناسان و تحلیل‌گران راهبردی را در خود گرد آورده‌اند و با انتشار گزارش‌های راهبردی بر افکار سیاستمداران، بخش خصوصی، رسانه‌ها و جوامع تأثیر می‌گذارند. نزدیک به هفت هزار اندیشکده در جهان وجود دارد که مجموعه گسترده‌ای از دانش راهبردی درباره موضوعات مختلفی از محیط‌زیست تا اقتصاد، روابط بین‌الملل، و مسائل نظامی و امنیتی را منتشر می‌کنند. این مؤسسات هم‌چنین می‌کوشند تا برآوردهای خود از آینده را نیز ارائه کنند و آینده‌پژوهی یکی از مهم‌ترین اقدامات آن‌هاست.

آگاهی یافتن از موضوعات مدنظر اندیشکده‌ها و مؤسسات مطالعات راهبردی در جهان یکی از ضرورت‌های تفکر راهبردی در ایران است. تحلیل‌گران و استراتژیست‌های ایرانی برای ارائه تحلیل‌هایی که متضمن تأمین منافع ملی باشد به شناخت گزارش‌های اندیشکده‌های خارجی نیازمند هستند. این‌گونه گزارش‌ها هم‌چنین به لحاظ روش‌شناختی نیز گاه حائز اهمیت هستند. پوشیده نیست که هنوز روش‌شناسی پژوهش‌های راهبردی و حتی گاه شیوه نگارش گزارش‌های راهبردی مؤثر نیز در میان بسیاری از اندیشکده‌های ایرانی کاستی‌هایی دارد.

مرکز بررسی‌های استراتژیک با هدف توجه دادن کارشناسان و تحلیل‌گران کشور، و هم‌چنین جهت اطلاع‌یابی مدیرانی که در معرض مسائل و تصمیم‌گیری‌های راهبردی هستند، نسبت به ترجمه و بنا به مورد انتشار محدود یا عمومی مجموعه‌ای از متون راهبردی اقدام می‌کند. مرکز بررسی‌های استراتژیک اگرچه پیشگفتارهای کوتاهی را به ابتدای این گزارش‌ها می‌افزاید و تلاش دارد تا قرائت تحلیل‌گران این مرکز از هر گزارش را ارائه نماید، اما مندرجات این گزارش‌ها الزاماً بیانگر دیدگاه‌های مرکز بررسی‌های استراتژیک نیستند. امید است این اقدام به تعمیق تفکر راهبردی کمک نماید. مرکز بررسی‌های استراتژیک از هرگونه نقد و نظر و هم‌چنین دریافت نظرات مخاطبان این مجموعه درباره مندرجات

گزارش‌ها استقبال می‌کند. کارشناسان و تحلیل‌گران هم‌چنین می‌توانند متون راهبردی را که ترجمه و ارائه آن‌ها به جامعه کارشناسان و تحلیل‌گران راهبردی کشور مناسب است به این مرکز پیشنهاد کنند.

اولین گزارش ترجمه شده مرکز با عنوان مدیریت کشمکش بین ایران و عربستان که برگرفته از کارگاهی است که در ژوئیه ۲۰۱۶، توسط مرکز اقدامات پیش‌گیرانه‌شورای روابط خارجی، در مورد افزایش تنش‌های بین ایران و عربستان سعودی در مرکز اروپایی دانشگاه تافتز در تالویرز فرانسه و با حمایت شرکت کارنگی نیویورک برگزار شد.

در این گزارش ابتدا به نتایج کنفرانس فوق می‌پردازیم. سپس به سرچشمه‌ها و تحولات کشمکش بین ایران و عربستان پرداخته می‌شود. در ادامه مسائل فعلی و نوظهور در مورد کشمکش بین ایران و عربستان بررسی می‌گردد و در پایان نیز اقدامات بالقوه‌ای که برای ایالات متحده و اروپا در این موضوع وجود دارد بیان می‌شود.

نتایج کنفرانس

کشمکش بین ایران و عربستان تاحدی (البته نه کاملاً) ماهیت ژئوپولتیک دارد. بُعد مذهبی آشکار آن به شعله‌ور شدن این تعارض کمک می‌کند. عوامل داخلی در هر کشور نیز به شدت مؤثر هستند.

این کشمکش ریسک‌های محسوسی برای ایالات متحده و بریتانیا دارد که طی دهه آینده می‌تواند افزایش یابد. این ریسک‌ها شامل اثرات سرریزی (همچون مهاجرت یا تروریسم) به دلیل تشدید تنش‌ها و درگیری شدید در خاورمیانه ناشی از این کشمکش؛ تجدید فشار بر گسترش تسلیحات هسته‌ای و موشک‌های دوربرد و افزایش نوسانات بازارهای جهانی نفت می‌شود.

ایالات متحده و اروپا باید راه‌هایی برای کاهش، و در صورت امکان، حل کشمکش بین ایران و عربستان سعودی، بیابند. این امر باید در حوزه‌هایی صورت گیرد که این دو کشور رویارویی مستقیم با یکدیگر دارند (همچون یمن و عراق) و معطوف به تلاش‌های بلندمدت برای جلوگیری از درگیری‌های نظامی خطرناک بالقوه شود. این تلاش‌ها شامل اقدامات اعتمادساز و تشویق به همکاری منطقه‌ای بر سر تجارت، توسعه اقتصادی و مسائل زیست‌محیطی می‌شود.

کشمکش روبه‌رشد بین ایران و عربستان سعودی (و با تعمیم آن، متحدان و نیروهای نیابتی آنها در منطقه) احتمالاً تا مدت زیادی بر خاورمیانه حکمفرما خواهد بود و احتمالاً حتی تا چند دهه پیش رو به طول خواهد انجامید. مرکز اقدامات پیشگیرانه شورای روابط خارجی، در روزهای ششم و هفتم ژوئیه ۲۰۱۶ یک گروه بین‌المللی متشکل از ۲۰ فرد خبره را در مرکز اروپایی دانشگاه تافتز واقع در تالویرز فرانسه در کارگاهی با عنوان در مورد کشمکش بین ایران و عربستان سعودی چه باید انجام داد؟^{[[} گرد هم آورد.

شرکت‌کنندگان در این کارگاه، کشمکش بین ایران و عربستان سعودی (به‌ویژه پیدایش، عوامل، مظاهر فعلی و مسیر احتمالی آن) را مورد تجزیه و تحلیل قرار دادند و گزینه‌های سیاستی موجود برای کمک به مدیریت این تنازع را نیز بررسی نمودند.

شرکت‌کنندگان در این مورد بحث کردند که ایالات متحده و اروپا با هم و با شرکای خود در منطقه و همچنین با سایر بازیگران بین‌المللی (مثل چین، هند و روسیه) که دارای منافع رو به رشدی در خاورمیانه هستند، چه اقداماتی می‌توانند انجام دهند. اگرچه این کشمکش عمدتاً در خاورمیانه بروز پیدا کرده است (یعنی در سوریه، یمن، عراق و بحرین)، اما بی‌ثباتی و جنگ، امنیت را در سطح گسترده‌تری مورد تهدید قرار خواهد داد و اگر واقعاً جنگی بین دو کشور رخ دهد، ممکن است اثرات نامطلوبی بر دنیای غرب بگذارد.

اگر بین ایران و عربستان سعودی واقعاً جنگ رخ دهد، ممکن است اثرات نامطلوبی بر دنیای غرب بگذارد.

سرچشمه‌ها و تحولات کشمکش بین ایران و عربستان

هرچند درگیری بین عربستان سعودی و ایران منشا تاریخی و مذهبی دارد، اما در حال حاضر تبدیل به یک رقابت ژئوپولیتیک شده‌است. یکی از شرکت‌کنندگان در کارگاه توضیح می‌دهد که سرچشمه‌های اصلی شکاف بین این دو کشور ریشه در مسائل ملی، سیاسی، مذهبی، اقتصادی و نظامی آنها دارد.

روابط بین عربستان سعودی و ایران همیشه نامساعد نبوده است. تا دهه ۱۹۷۰، پادشاهی‌های طرفدار غرب در عربستان سعودی و ایران به عنوان ستون‌های دوقلو^{[[۲]]} برای نظم منطقه‌ای پس از جانشینی ایالات متحده در خلیج فارس به‌جای بریتانیا محسوب می‌شدند. یکی از شرکت‌کنندگان کارگاه خاطر نشان کرد که پس از انقلاب اسلامی ایران، در سال ۱۹۷۹ و بر سر کارآمدن یک حکومت شیعه با رهبری آیت‌الله روح‌الله خمینی، تحولات منطقه‌ای، رنگ و بوی مذهبی‌تری به خود گرفت. اگرچه این رابطه در طول زمان بدتر شده است، اما دوره‌هایی از همکاری نسبی در زمان شاه ایران (پیش از انقلاب) و در دوره برخی از دولت‌های بعد از انقلاب وجود داشته است.

در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰، تفکرات ضدشیعه در خاورمیانه بزرگ (از جمله رشد مکاتب بنیادگرایی وهابی سعودی و صدور این ایدئولوژی به سایر نواحی این منطقه مثل آسیای جنوبی که در آنها جوامع شیعه از قبل وجود نداشته است) انزوای ایران را افزایش داد. عربستان سعودی، به‌عنوان اصلی‌ترین رقیب سنی و مدعی نگهبانی از حرمین شریفین در مقابل اثرگذاری ایران و صدور انقلاب اسلامی در سراسر منطقه ایستاد.

در سال‌های بعد از آن، دو تغییر اساسی منطقه‌ای اثر سلسله‌واری بر روابط کلی بین ایران و عربستان داشته است: جنگ ایالات متحده با تروریسم به دنبال حملات ۱۱ سپتامبر و بیداری اسلامی در سال ۲۰۱۱. اتفاق اول باعث کنار رفتن عراق به عنوان یک قدرت مهم در منطقه خاورمیانه شد و اتفاق دوم باعث ایجاد بی‌ثباتی در سوریه و مصر (دو کشور قدرتمند عربی) شد. شرکت‌کنندگان کارگاه توافق نظر داشتند که حذف این دو قدرت مهم منطقه، کشمکش بین ایران و عربستان سعودی را تشدید کرده است.

این وقایع باعث باز تعریف کشمکش بین ایران و عربستان و تأکید بر حمایت از گروه‌های تروریستی نیابتی شد و چشم‌انداز سیاست خارجی جدیدی را برای هر یک از دو کشور ضروری ساخت. یکی از شرکت‌کنندگان سؤالی در مورد نحوه تعریف گروه‌های نیابتی مطرح کرد: آیا آنها از کشور خاصی فرمان می‌برند یا صرفاً با یک کشور یا دولت متحد هستند؟ پس از ۱۱ سپتامبر مخالفت بین دو کشور رنگ و بوی مذهبی‌تری نیز به خود گرفت و لذا منجر به تشدید تفرقه دیرینه مذهبی بین شیعیان و اهل سنت شد.

یکی دیگر از شرکت‌کنندگان توضیح داد که با گذشت زمان به دلیل تغییرات سیاسی یا فشارهای بیرونی بر هر کشور، این درگیری چگونه همچنان تغییر شکل خواهد داد.

سیاست عربستان سعودی نیز بعد از سال ۱۹۷۹ تغییر و تحول داشته است. تحت پادشاهی ملک سلمان (تاج‌گذاری در ژانویه سال ۲۰۱۵) عربستان سعودی پیگیری‌های سیاست خارجی خود را افزایش داده است و در تمامی بخش‌های داخلی خود اصلاحاتی انجام داده است. از جمله این اصلاحات می‌توان به اصلاح در طرح چشم‌انداز ۲۰۳۰ توسط ولی‌عهد کنونی، محمد بن سلمان اشاره کرد. این طرح یک بسته اصلاحات در سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی است که به کاهش وابستگی این پادشاهی به نفت کمک می‌کند. ملک سلمان، درگیری نیروی نظامی عربستان در جنگ‌های خارجی را افزایش داده است که از مهم‌ترین آنها می‌توان به تشکیل ائتلاف نظامی در یمن به منظور مقابله با شورشیان حوثی اشاره کرد که در مارس ۲۰۱۵ شروع شد (عربستان سعودی مدعی است که گروه‌های حوثی توسط ایران پشتیبانی می‌شوند).

یکی از شرکت‌کنندگان خاطرنشان کرد که از ماه جولای ۲۰۱۵ که توافق هسته‌ای ایران امضا شد، چشم‌انداز کلی ایالات متحده در مورد ایران نیز تغییر کرده است. برای برخی، برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) بین ایران و شش قدرت بزرگ

غربی به معنای نزدیکی بالقوه آنها به ایران است و یک اثر سلسله‌وار بر کل خاورمیانه داشته است. ایالات متحده و اروپا تمایل دارند شاهد پیوستن ایران به جامعه بین‌المللی باشند، اما کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس و سایر کشورهای منطقه همچنان از افزایش برتری ایران در سطح منطقه بیمناک هستند. این توافق نیز تنش بین ایران و عربستان سعودی به عنوان رقبای سنتی و شیعه در خاورمیانه بزرگ را افزایش داده است.

سیر زمانی وقایع بین دو کشور

۱۹۷۹: انقلاب اسلامی در ایران.

۱۹۸۰: تهاجم عراق علیه ایران. جنگ بین عراق و ایران تا سال ۱۹۸۸ طول می‌کشد.

ماه مه ۱۹۸۱: کشورهای حاشیه خلیج فارس، شورای همکاری خلیج فارس را به عنوان یک واکنش امنیتی در مقابل انقلاب ایران و جنگ ایران و عراق تشکیل می‌دهند.

ماه مه ۱۹۸۴: ایران به یک نفت‌کش سعودی حمله کرده و عربستان سعودی نیز یک جت ایرانی را سرنگون می‌کند.

۱۹۸۷: حجاج شیعه در طول حج با نیروی پلیس سعودی درگیر شده و منجر به تنازعی می‌شود که به کشته شدن حداقل چهارصد نفر می‌انجامد (که بیش از دویست نفر از آنها ایرانی هستند). معترضان در تهران به سفارتخانه‌های عربستان سعودی و کویت حمله می‌کنند.

۱۹۸۸: عربستان سعودی مقررات دیپلماتیک را تشدید می‌کند. ایران حج را تحریم می‌کند.

۱۹۹۰: پس از یک زمین لرزه که منجر به کشته شدن چهل هزار نفر می‌شود، عربستان سعودی به ایران کمک ارسال می‌کند.

۱۹۹۱: ایران و عربستان سعودی، مقررات دیپلماتیک را به حالت قبل بازمی‌گردانند.

۱۹۹۷: ولی‌عهد عربستان، ملک عبدالله در نشست همکاری اسلامی در تهران شرکت می‌کند (وی بلندمرتبه‌ترین مقام سعودی است که پس از سال ۱۹۷۹ به ایران سفر کرده است).

۱۹۹۹: محمد خاتمی، رئیس‌جمهور ایران به عربستان سعودی مسافرت کرده و با ولی‌عهد این کشور، عبدالله ملاقات می‌کند. این اولین ملاقات یک رهبر ایرانی از سال ۱۹۷۹ به بعد است.

۲۰۰۱: ایران و عربستان سعودی یک معاهده امنیتی برای مبارزه با تروریسم و مواد مخدر امضا می‌کنند.

۲۰۱۱: عربستان سعودی، ایران را به تحریک مردم بحرین به اعتراض در دوران بهار عربی متهم نمود؛ دو ایرانی در ایالات متحده متهم به تلاش برای ترور سفیر عربستان سعودی شدند.

۲۰۱۲: اعتراضات در استان شرقی شیعه‌نشین عربستان سعودی فوران می‌کند؛ عربستان سعودی، ایران را عامل تحریک این معترضان می‌داند.

۲۰۱۴: در عربستان سعودی روحانی شیعه، شیخ نمر النمر دستگیر می‌شود و به مرگ محکوم می‌شود؛ ایران این اقدام عربستان سعودی را محکوم می‌کند.

مارس ۲۰۱۵: عربستان سعودی، بمباران شورشیان حوثی شیعه در یمن را شروع می‌کند که مدعی است این شورشیان مورد پشتیبانی ایران هستند.

جولای ۲۰۱۵: ایران و شش قدرت بزرگ جهانی توافقنامه برنامه جامع اقدام مشترک را امضا می‌کنند.

سپتامبر ۲۰۱۵: کشته شدن افراد حین انجام مناسک حج منجر به جان باختن حداقل دو هزار نفر می‌شود که حدود پانصد نفر از آنها ایرانی هستند.

نوامبر ۲۰۱۵: ایران و عربستان سعودی در گفتگوهای صلح سوریه در وین شرکت می‌کنند؛ وزرای امور خارجه آنها در طول مذاکرات با هم مشاجره می‌کنند.

ژانویه ۲۰۱۶: عربستان سعودی شیخ نمر و ۴۶ نفر دیگر را اعدام می‌کند که منجر به اعتراضاتی در جوامع شیعه خاورمیانه می‌شود؛ در ایران معترضان به سفارتخانه عربستان در تهران حمله کرده و آن را به آتش می‌کشند و در مشهد سعی می‌کنند به کنسول‌گری این کشور حمله کنند؛ عربستان سعودی روابط دیپلماتیک خود با ایران را قطع می‌کند.

ماه مه ۲۰۱۶: ایران مانع مسافرت زائران ایرانی به عربستان سعودی برای حج می‌شود.

مسائل فعلی و نوظهور در مورد کشمکش بین ایران و عربستان

شرکت‌کنندگان بر سر این مسئله توافق داشتند که احتمالاً کشمکش فعلی بین ایران و عربستان سعودی در پنج سال آینده تشدید خواهد شد و تصریح کردند که موضوع اصلی این درگیری مربوط به حمایت ایران از گروه‌های نیابتی در جنگ‌های خاورمیانه (عمدتاً در عراق و سوریه و ظاهراً یمن و بحرین) می‌شود. ایران در سوریه، یمن و بحرین به صورت غیرمستقیم در حال جنگ با عربستان سعودی است. اگرچه حمایت عربستان سعودی از گروه‌های نیابتی به اندازه حمایت ایران نیست؛ اما به هر حال تنش‌های بین این دو کشور را تشدید می‌کند.

در حالی که عربستان سعودی پایگاه قدرتمندی در عراق ندارد (صرفاً پس از ۲۵ سال روابط خود با این کشور را در ژانویه ۲۰۱۶ بازگرداند)؛ گاهی اوقات در امور داخلی عراق دخالت کرده و نسبت به حمایت ایران از نیروهای نظامی شیعه که فعالانه با گروه خودخوانده [۳] دولت اسلامی می‌جنگند، اعتراض کرده است. شرکت‌کنندگان توافق نظر داشتند که بحث در مورد این که چگونه باید جنگ در عراق را توسط عربستان سعودی و ایران حل کرد، می‌تواند فرصتی برای همکاری دو کشور باشد (که در مورد گفتگوهای حل جنگ در سوریه این مسئله به شکست انجامید)، زیرا این دو کشور به طور مستقیم درگیر جنگ نیابتی در عراق نیستند. به همین ترتیب، دولت عراق پیشنهاد کرده است که با افزایش تنش‌ها پس از اعدام نمر النمر در ژانویه ۲۰۱۶، برای کاهش این تنش‌ها واسطه شود.

در سوریه، ایران و عربستان سعودی فعالانه از گروه‌های نیابتی خود که در حال پیکار مقابل یکدیگر هستند، حمایت می‌کنند. این مسئله شامل حمایت ایران از حزب‌الله لبنان و حمایت عربستان سعودی از تعدادی از نیروهای جهادی سلفی که به صورت رسمی یا غیررسمی با جبهه فتح شام (جبهه النصره سابق) و گروه القاعده متحد است، می‌شود. ایران اعضای از سپاه پاسداران اسلامی را به سوریه می‌فرستد، در حالی که عربستان سعودی تسلیحات و مهمات برای گروه‌های شورشی در آنجا ارسال می‌کند.

با این وجود در یمن، نیروهای دولت عربستان سعودی، در حال انجام عملیات نظامی علیه نیروهای حوثی هستند (حوثی‌ها در اوایل سال ۲۰۱۵ بر این کشور مسلط شدند). یکی از شرکت‌کنندگان خاطر نشان کرد که سعودی‌ها معتقدند که ایران مستقیماً از حوثی‌ها حمایت می‌کند و سعودی‌ها جنگ در یمن را مقابله با تسلط شیعیان ایرانی بر مرزهای جنوبی خود می‌بینند.

یکی دیگر از شرکت‌کنندگان، بحرین (که در آن یک پادشاهی شیعه بر اکثریت جمعیت سنی حکومت می‌کند) را منطقه مبهمی از جنگ نیابتی بین ایران و عربستان سعودی دانست. عربستان سعودی ادعا می‌کند که ایران باعث اعتراضات سال ۲۰۱۱ به خانواده سلطنتی بحرین شده است و عربستان سعودی سربازانی برای مقابله با تظاهرات‌کنندگان می‌فرستد. ایران و عربستان سعودی همچنان بر سر بحرین در حال مشاجره هستند و یکدیگر را به دخالت در امور داخلی این کشور و اعمال نفوذ در آن متهم می‌کنند.

با توجه به شاخص‌های داخلی در مورد افزایش ناآرامی‌ها، به نظر می‌رسد عربستان سعودی موضع خود نسبت به اقلیت شیعه در این کشور را سخت کرده است. در ژانویه ۲۰۱۶ عربستان سعودی رهبر برجسته شیعی، شیخ نمر النمر را به همراه ۴۶ نفر دیگر اعدام کرد که منجر به خشم ایران و اتمام روابط دیپلماتیک بین این دو کشور شد. ظاهراً پادشاه جدید عربستان نیز برای سرکوب ناآرامی‌های عمومی در کشور مهیا است. در طرح چشم‌انداز ۲۰۳۰ که اخیراً معرفی شد، سیاست‌هایی تصریح شده است که به دنبال مقابله با این‌گونه تظاهرات از طریق ایجاد شغل‌های بیشتر و توسعه صنایع بخش خصوصی است. با این وجود در رابطه با امور خارجه، ملک سلمان کشور خود را به سوی یک جنگ تمام عیار در یمن هدایت می‌کند.

عربستان سعودی از نفت به عنوان یک سلاح استفاده می‌کند. این کشور با عدم کاهش تولید خود کاری می‌کند که ایران نتواند نفت خود را در قیمت‌های بالاتری بفروشد.

نهایتاً این که در جبهه اقتصادی، پس از توافق هسته‌ای، ایران و عربستان سعودی به طور فزاینده‌ای بر سر بازار بین‌المللی نفت رقابت خواهند کرد. یکی از شرکت‌کنندگان تصریح کرد که عربستان سعودی از نفت به عنوان یک سلاح استفاده می‌کند. این کشور با عدم کاهش تولید خود کاری می‌کند که ایران نتواند نفت خود را در قیمت‌های بالاتری بفروشد. با ظهور این عرصه جدید از درگیری بین دو کشور، اگر ایران متکی به بازارهای بین‌المللی شود، این رقابت اقتصادی بیشتر هم خواهد شد که به واسطه آن، کشمکش بین دو کشور ابعاد گسترده‌تری خواهد یافت. به علاوه، چشم‌انداز اقتصادی این درگیری برای تجارت جهانی و شورای همکاری خلیج فارس می‌تواند مشکل‌آفرین‌تر باشد زیرا برخی از کشورهای حاشیه خلیج فارس احتمالاً از افزایش تجارت و سرمایه‌گذاری ایران منتفع خواهند شد. این امر می‌تواند منجر به شکاف بیشتر در شورای همکاری خلیج فارس شود که مغایر با تمایل عربستان سعودی برای نمایش یک جبهه متحد علیه ایران است. در ۱۰ الی ۱۵ سال آینده ممکن است حوزه‌های جدیدی برای رقابت و شکاف بین دو کشور شکل بگیرد، به‌ویژه پس از آن که توافق برجام در سال ۲۰۳۰ منقضی شود.

ایالات متحده و کشورهای اروپایی باید سعی کنند که سرچشمه‌های تنش بین ایران و عربستان سعودی، به‌ویژه جنگ‌های نیابتی روبه‌رشد را مدیریت نمایند.

اقدامات بالقوه برای ایالات متحده و اروپا

شرکت‌کنندگان توافق نظر داشتند که احتمالاً جنگ سرد بین ایران و عربستان در سال‌های پیش رو تشدید خواهد شد، چون جنگ‌ها و درگیری‌های خاورمیانه همچنان ادامه دارند. نفع مشترک ایالات متحده و اروپا در این است که مانع تبدیل شدن این جنگ سرد به منازعه گرم [۴] شوند. زیرا این امر می‌تواند به نظم منطقه‌ای آسیب بزند و اثرات منفی بادوامی بر امنیت بین‌الملل داشته باشد.

اقدامات پیشگیرانه‌ای که خطرهای جدید و احتمالی رقابت بین این دو کشور را حداقل کند و در کل ثبات را در منطقه خلیج فارس حاکم نماید شامل اقدامات مربوط به فروش تسلیحات؛ مساعدت و ضمانت‌های امنیتی؛ کنترل تسلیحات، کمک اقتصادی و نهادسازی منطقه‌ای می‌شود. یکی از شرکت‌کنندگان تأکید کرد که ایالات متحده و کشورهای اروپایی باید سعی کنند که سرچشمه‌های تنش بین ایران و عربستان سعودی، به‌ویژه جنگ‌های نیابتی رو به رشد را مدیریت نمایند. در صورت شکست تلاش‌ها برای کاهش تنش، ایالات متحده و کشورهای اروپایی باید سعی کنند اثرات مخرب این تنش‌ها را بر منافع منطقه‌ای و امنیت ملی خود، دفع یا محدود کنند.

شرکت‌کنندگان این کارگاه در مورد گزینه‌های استراتژیک گسترده‌ای برای ایالات متحده و اروپا جهت مدیریت کشمکش بین ایران و عربستان در کوتاه‌مدت و بلندمدت بحث کردند.

گزینه‌های موجود برای پنج سال آینده

معرفی انگیزه‌های مثبت برای تشویق رفتار مسئولانه توسط ایران، به‌ویژه در رابطه با کاهش حمایت از حزب‌الله در لبنان و رژیم بشار اسد در سوریه.

کشف گزینه‌های احتمالی برای پیگیری گفتگوهای موجود و توسعه گفتگوهای دو طرفه.

کمک به پیش‌روی گفتگوهای صلح در یمن. اگرچه ایران و عربستان سعودی در حال حاضر درگیر گفتگوهای صلح در سوریه هستند، اما این تلاش‌ها برای کاهش تنش‌ها کافی نبوده است. همکاری ایران و عربستان سعودی برای رفع درگیری در یمن می‌تواند به تغییر نگرش عربستان سعودی نسبت به حوثی‌ها کمک کند.

گزینه‌های موجود برای پنج الی ده سال آینده

تشویق به ایجاد قواعدی برای جلوگیری از برخوردهای احتمالی خطرناک بین ایران و عربستان سعودی در فعالیت‌های نظامی هوایی و دریایی، توسعه موشک‌های بالستیک، مداخله سایبری، نزاع سیاسی و اطلاعاتی و اتفاقات مذهبی همچون حج.

تشویق به نهادسازی منطقه‌ای و فعالیت‌های همکارانه در حوزه‌های مشترک همچون مدیریت منابع، تخریب محیط‌زیست و توسعه زیرساخت‌های منطقه‌ای.

تشویق بازیگران مهم بین‌المللی (برای مثال سازمان ملل متحد و همچنین قدرت‌های مهمی که در منطقه خلیج فارس دارای منافع هستند، مانند چین و هند) به مشارکت در ایجاد ثبات در منطقه.

پانوشته‌ها:

[۱]. -

[۲].

[۳]. -

[۴].